

deguda á altra cosa que á la naturalesa calissa de la massa que las forma, la que va's alterant paulatinament, ajudada per la intemperie y las plujas que s'emportan la terra pera deixar en peu las encastelladas torres.

En cambi compta la ta tradició, que la montanya no ofería cap particularitat: era com la generalitat de las montanyas, quan un divendres á las tres de la tarde, los vehins de Barcelona, Ossona y Manresa se sentiren aixordats per un horrorós terratrémol, com si'ls elements se revoltessin, y al tornar á Montserrat trobaren la montanya transformada en la forma en que avuy está.

Enamorats los romans, ensenyorits allavors del món, d'aquell paratge original, hi feren aixecar un temple á Venus, quan arribá á las costas catalanas un vaixell conduhint alguns homes demacrats y miseriosos que s'escamparen pe'ls vilatges predicant contra'ls deus oficials del imperi, sembrant la llevar de la doctrina de Cristo. Aquestos homes portaren en son vaixell una imatge de la Verge que havia sigut tallada pe'l evangelista Sant Lluch, y digueren que'l cult d'aquella Verge devía rellellar lo cult impúdich de Venus. Mes los romans no feren cas de las pretensions dels sediciosos extrangers. Pero Deu no podía permetre semblant profanació, y un dia de festa, mentres los cortesans estavan celebrant impúdica orgia, las columnas del temple s'ensorraren, sense quedar ni una pedra en peu.

Allavors los habitants de la encontrada's convertiren á la nova religió y aixecaren un altar en la montanya, ahont hi col·locaren la imatge de la Verge.

Llarga estona deuria molestar vostra atenció si volgués explicarvos lo que compta la tradició desde la invasió dels alarbs fins als temps moderns; pero ho passaré per alt en honor á la brevetat.

Lo que sí vull comptarvos es, la llegenda de Joan Garí per ser sens dupte la més hermosa y original de la llegendária montanya.

Vivia en Garí fent vida de sant, en mitj de la soletat de la montanya. La santetat del anacoreta, feu náixer l'enveja del diable que's proposá convertir al més sant dels homes en lo més miserable dels pecadors. Y pera conseguirho, disfressantse d'ermitá, se feu amich d'en Garí.

Un dia arribá á'n aquellas encontradas al só de timbals y trompetas, lo comte Jofre'l Pelós ab sa tendra filla Riquilda, hermosa y pura com una rosa poncella. En Jofre s'encará ab en Garí pregantli que retingués durant algün temps á Riquilda al seu costat, á fi de que ab sos consells li retornés la pau del ánima que desde temps li mancava, y la guiés pe'l camí de la virtut.

Lo bon anacoreta, malgrat considerar un perill tenir á son costat jove tan encantadora, no pogué resistir als prechs del comte Jofre.

Y Garí's quedá sol ab la hermosa Riquilda disposantli hostatge en una cova al costat mateix de la que ell habitava. Desde aquell moment lo diable emprengué més de ferm la seva tasca y ja Garí's distreya en sas oracions, y fins en la foscor de sa cova veyia la imatge de la encisadora jova.

Y'l diable anava temptant, temptant, fins que una nit Garí fou pres d'una febre terrible, sentí en son sér un sacudiment extrany, sentí que la cova vehina l'atreya ab forsa irresistible, y sense poguerse sustraure á la temptació, penetrá á la cova ahont dormía Riquilda, y tots dos restaren en la sombra del misteri fins que l'aurora enviá sa llum pálida sobre la terra.

Allavors surtí Garí ab ulls de desenfré, y com un foll correngué á topar al seu aminh, que no era altre que'l diable disfressat d'ermitá, pera comptarli, horroritzat, la que acabava de fer y demanarli consell; y'l diable li aconsellá que matés á Riquilda á fi de que morís lo secret ab ella. Y Garí, sens poguerse sustraure á la influencia del mal esperit, torná á la cova y tallá'l coll en rodó á la jove, enterrantla en una fossa que li ajudá á obrir lo fals anacoreta.

Un cop enterrada, compregué Garí la immensitat de son crim, y pera repararlo se'n aná en pelegrinatge á Roma pera agenollarse als peus del Sant Pare y confessarli tot lo que havia fet. Lo Sant Pare li contestá que l'home que havia obrat com una bestia no podia tornar á mirar lo cel, ordenantli que s'en tornés á Montserrat caminant de quatre grapes com las bestias, y que com ellas visqués fins que Deu li anunciés que l'havia perdonat; y Garí, sens replicar cumplí lo que'l Sant Pare li havia imposat.

Nou anys després, lo comte Jofre ab sos cortesans, anaren á la montanya y cassaren aquell animal estrany que com exemplar curios fou transportat á son palau.

Un dia en que en lo palau s'hi celebrava una festa, en Jofre feu introduhir aqueil animal estrany en la sala del banquet, més tan bon punt hagué entrat, un tendre infant que estava en braços d'una cortesana pronunciá las següents paraulas: «Aixecat, Joan Garí, que Deu ja t'ha perdonat». Garí aixecantse reprenqué l'aspecte d'anacoreta agenollantse seguidament als peus de Jofre, á qui comptá tota la historia, y'l cástich que havia sofert pera purgar la culpa.

En nom de Deu lo perdoná també'l comte, que's feu guiar seguidament al lloch ahont estava enterrada la seva filla; y al arribarhi, la terra s'obrí, reapareguent Riquilda, vivent, marcantse en son coll la senyal de la degollació ab un filet sagnós com collaret de fins corals.

Riquilda no's mogué de Montserrat y fundá un convent de monjas de las que ella'n fou abadesa.

Fins aquí la tradició.

La historia diu que'l monastir fou fundat al any 870, essent habitat per monjas fins l'any 976, en que'l comte Borrell ab autoritat apostólica feu tornar á las monjas al convent de Sant Pere de las Puellas, d'ahont procedían, posanthi monjos benedictins, quedant sotmesos á la dependencia del monastir de

del monastir, com á obra arquitectónica, queda oblidada devant de las imponents bellesas de Natura que allí s'admiran.

Lo monastir está situat á 745 metres sobre'l nivell del mar. Quedan en peu com á recort de l'antiga iglesia que acabaren de derruir los francesos, lo claustre gòtich (sigle xv) sota de quin hi ha instalats los punts de venda dels recordatoris.

Al costat del claustre's conserva encara la que fou portalada de la petita iglesia primitiva d'estil románich.

L'interior de l'iglesia, decorada ab dauradas motlluras y llampants coloraynas, no té tampoch la sumptuositat d'un temple. La nau, fins al presbiteri, té 68'32 metres per 15 d'ample y 33'32 d'altura.

Lo camaril de la Verge es al derrera del presbiteri, al que s'hi puja per dos rams d'escalas de marbre.

En l'aplanall ahont está enclavada l'iglesia s'hi veuhén diferents dependencias del monastir, que forman un gran cos d'edifici, al cap del qual s'hi troba la fonda, que per cert resulta un establiment de primer ordre dintre'l seu género.

La montanya está sembrada d'ermitas; mes, trobantnos en extrém fadigats pe'l viatge que haviam fet, visitárem solzament, á més de la de Sant Geroni com havém dit, la anomendada cova de la Verge. ahont s'hi va pe'l *camí de plata*, conegut per aquest nom per lo molt que costa sa construcció. En aquest camí s'hi admiran los misteris del Rosari Monumental, inestimables obras d'art d'en Vallmitjana, Llimona y altres distingits esculptors.

La configuració de la montanya, com ja he dit més d'un cop, resulta originalíssima; tan original, que no existeix un altre exemplar que hi tinga punt d'assimilació, y á aixó's deu la fama de que gosa nostra célebre montanya catalana, historia vivent de nostra patria.

Lo geólech Almera diu que Montserrat surgi del fons del mar fa 1.300,000 anys, y que la seva estranya estructura no es